

THE ROLE OF CASE STUDY IN MIDWIFERY EDUCATION IN A VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT

Tsveta Hristova

“Angel Kanchev” University of Ruse, Bulgaria, tshristova@uni-ruse.bg

Abstract: This report aims to introduce distinctive characteristics of didactic work facing midwifery students during a state of emergency as a result of the COVID-19 pandemic. Options for online learning in the Midwifery Educational Program at Angel Kanchev University of Ruse have been presented. The method of the individual clinical case (case study) holds an important role and it serves as a link between the trainees, the educators and the use of technological means for transmitting information in social distancing measures. An understanding of the role and need of the aforementioned didactic method has been shown. A model for the implementation of individual clinical cases focused on a virtual learning environment for future professionals in healthcare educational programs in synchronous and asynchronous learning is suggested. It includes the training’s organization and implementation plan in the “Midwifery and Nursing Care for Women with Cancer” online course. The survey has been conducted among midwifery students in their third year of under-graduate studies in the Healthcare Department at Angel Kanchev University of Ruse. It has been concluded that this type of training is only suitable for the theoretical aspect of the course. The use of the individual clinical cases helps trainees to develop skills for coordinating adequate health care – designing an algorithm for midwifery health care. On the basis of their theoretical knowledge instruction, the students analyze clinical cases and offer solutions. When meeting trainers and other midwifery students in the virtual classroom, the trainees discuss and evaluate the clinical cases as well as self-assess their theoretical knowledge. One of the basic principles of the education of future healthcare specialists is gaining practical experience in a clinical environment. The specifics and learning prerequisites of midwifery determine the goals and objectives of their education. The goals pursue the desired outcome and they determine the prior requirement on the training of midwifery students along with the instrumental in their adoption of practical skills. The practical clinical training of midwifery students ensures competencies which must be developed by their actual presence in clinical departments, by their face-to-face interaction with trainers, mentors, hospital staff and patients.. Many of the necessary professional competencies, such as social skills, ethics, humanism, empathy and manipulative skills, cannot be built in an online learning environment. Medical education is an emotional and continuous process which is not just a straightforward transfer of information. The medical training forms the professional identification of the future healthcare professionals.

Keywords: online learning, midwifery students, case study, professional competences

ПОЗИЦИЯТА НА CASE STUDY В ДИСТАНЦИОННОТО ОБУЧЕНИЕ НА СТУДЕНТИТЕ АКУШЕРКИ

Цветана Христова

Русенски университет „Ангел Кънчев“, България, tshristova@uni-ruse.bg

Резюме: В доклада се представят специфични дидактически особености в обучението на студентите акушерки във време на извънредно положение наложено от пандемията от COVID-19. Представят се възможностите за електронно обучение в Русенски университет „Ангел Кънчев“ за професионално направление Акушерка. В пространствената дистанция между обучаваните и преподавателите и използване на технологични средства за предаване на информация, значимо място заема методът на индивидуалния клиничен случай (case study). Споделен е опита на ролята и нуждата от цитирания дидактически метод. Предлага се модел за използване на индивидуални клинични случаи в дистанционното обучение на бъдещите специалисти по здравни грижи, в синхронно и асинхронно дистанционно обучение. Той включва организацията и провеждането на обучението по дисциплината „Акушерски и сестрински грижи при онкологично болни жени“ он-лайн. Проучването е извършено при студенти акушерки, трети курс на обучение в степен бакалавър, катедра „Здравни грижи“, Русенски университет „Ангел Кънчев“, град Русе. Направен е извода, че този вид обучение е подходящ само за представяне на теоретичната част от материала. Използването на индивидуални клинични случаи формира в студентите качества за организиране на нужните грижи – съставяне на алгоритми за акушерски здравни грижи. На база на теоретичната подготовка, те анализират клинични случаи и предлагат решения. При среща във виртуалната стая с преподавателя и

колегите дебатират и правят оценка на заключенията, самооценка на наличните знания. Един от основните принципи в обучението на бъдещите специалисти по здравни грижи е практическото прилагане на знанията в клинична среда. Спецификата на акушерската професия определя целите и задачите на обучението. Целите следват желаниа краен резултат и визират предварително зададеното изискване към образователната подготовка на студента, те служат за формулиране на компонентите на бъдещите професионалните компетенции.

Практическото клинично обучение на студентите акушерки изгражда компетенции, които трябва да се формират с реално присъствие в клинични звена, във реално взаимодействие с преподаватели, наставници, медицински персонал, пациенти. Много от нужните професионални компетенции не могат да бъдат изградени с дистанционната форма на обучение – комуникация, етика, хуманизъм, емпатия, манипулативни умения и навици и други. Медицинското образование е емоционален развиващ се процес, а не просто процес на информационен трансфер. Чрез него се формира професионалната идентификация на бъдещите специалисти по здравни грижи.

Ключови думи: дистанционно обучение, студенти акушерки, case study, професионални компетенции

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В началото на 2020 година, светът се изправи пред предизвикателството да се справи с пандемията от COVID-19. Въведеното извънредно положение наложи мерки насочени към ограничаване на опасността от разпространението на вируса.

Дидактическият процес при професионално направление Акушерка премина на дистанционно обучение.

Първата платформа за електронно обучение в Русенския университет „Ангел Кънчев“ е създадена през 2001 година (e-Learning Shell). На нея „стъпват“ над 10 български университета, модификации са закупени от университети в Русия, Унгария, Белгия, Германия и други европейски държави.

Уеббазираното обучение, или онлайн обучение (on-line learning), отразява използването на интернет и други компютърни средства за преподаване. В контекста на електронното обучение нов смисъл придобива и дистанционното обучение, което възниква в 1840 година.

Акцент се поставя върху използване на метода на индивидуалния клиничен случай в дистанционното обучение при студентите акушерки, върху решаване на проблеми в моделирани професионални ситуации и развитие на клиничното мислене.

2. ИЗЛОЖЕНИЕ

Дистанционното обучение функционира в реалността като избор на необходимост в обстановка на световната пандемия от COVID - 19. Специфичните характеристики на процеса на обучение при професионално направление Акушерка и на педагогическата дейност предстои да бъде анализирана.

Дистанционното обучение разполага с богат набор от възможности за реализация, което го прави привлекателен педагогически феномен за обучавани и преподаватели.

Дефиниции за дистанционно обучение дават много от водещите изследователи в областта на дидактическата концепция. Те отразяват специфичните му признаци, тенденции и приложения. Разглежда се като метод, прийом, форма на обучение.

В настоящата статия ще го дискутираме като форма на обучение. В този аспект, то е дидактическо взаимодействие между обучаващите и обучаваните субекти с пространствена дистанция и използване на технологични средства за предаване на информация – мултимедийни системи, компютърни мрежи, информационни платформи и др. Безспорна е и функцията на медията, но не може да се твърди, че един вид медия е по-ефективен от друг. В нашия небогат опит правим извод, че не е вярно становището, че колкото по-съвременни технологии са включени в обучението, толкова резултатите са по-добри.

Медията има отношение към мотивацията, към общата положителна оценка на една или друга програма за дистанционно обучение, но също трябва да се отчетат и редица други фактори като: теоретични основи на програмата, педагогическа компетентност на обучаващият екип, актуалност и значимост на набора от знания и умения и т. н. (Райчева, 2011).

Ключовите понятия, според теорията на М. Мур в дистанционното обучение са диалог, структура, дистанция. Между дистанцията и останалите две понятия съществува обратнопропорционална зависимост. Колкото повече и по-добър е диалогът и по-добре организирана структурата, толкова повече се скъсява дистанцията учител – учаш. Диалогът изразява най-пряко педагогическото взаимодействие. Той осигурява възможност за протичане на процес на обучение. Традиционно диалогът протича между учаш и обучаващ в съответствие с принципите на обучението и избраната теория за учене. Водеща в него е позицията на обучаващия (Райчева, 2011).

Иницирането, подготовката, въвеждането и поддръжката на електронни форми на обучение в рамките на дадено висше училище е сложна дейност. Изисква разработването на концепция, създаването на адекватна инфраструктура – материална и техническа, ангажирането на подходящ персонал, технологично осигуряване, обучение на преподавателския състав.

В Русенския университет „Ангел Кънчев“ е предоставен лицензиран софтуер, който се използва за обучение, разработка и ползване на учебни материали. Разработена е среда за дистанционно обучение (ДО), e-Learning Shell.

Дистанционното обучение се провежда синхронно и асинхронно. Асинхронното ДО използва платформата e-Learning Shell. Електронните учебни ресурси са в текстов и графичен формат, видео формат, интерактивен мултимедиен формат.

Фиг. 1. Платформа за дистанционно обучение в Русенски университет „Ангел Кънчев“

Синхронното ДО се осъществява във виртуална учебна зала. Тя е уеб базирана софтуерна платформа за дистанционно обучение в реално време, т. е. това е симулатор на реална учебна среда, който позволява на студентите да взаимодействат с преподавателя, предлага аудио/видео връзка, списък на участниците, чат, интерактивна бяла дъска за презентации и др. (Иванова, А., В. Атанасов, В. Стойкова, 2017).

Синхронното дистанционно обучение на студентите акушерки в Русенски университет „Ангел Кънчев“ се провежда в реално време с използване на виртуалната учебна зала BigBlueButton.

Един от основните принципи в обучението на бъдещите специалисти по здравни грижи е практическото прилагане на знанията в клинична среда. Спецификата на акушерската професия определя целите и задачите на обучението. Целите следват желания краен резултат и визират предварително зададеното изискване към образователната подготовка на студента, те служат за формулиране на компонентите на бъдещите професионални компетенции.

Съгласно Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалност „Акушерка“ за образователно-квалификационна степен „бакалавър“, 50% от обучението е клинично и е изнесено в клиничните учебни бази (Наредба, 2010).

Професионалните компетенции на акушерката представляват комплекс от знания, умения, отношения и личностни качества, които трябва да бъдат формирани в процеса на обучение. В ежедневната работа на акушерката възникват различни проблемни ситуации, изискващи точни, бързи реакции и адекватно професионално поведение. Уменията за тяхното разрешаване и организирането на акушерската здравна грижа се свързват с клинично мислене. Медицинското образование е един емоционален развиващ процес, а не просто процес на информационен трансфер. По-скоро става дума за професионална идентификация, чиито главни аспекти се формират в медицинските висши училища (Христова, 2018).

За дистанционното обучение са необходими да се създадат такива учебни материали и организация на учебния процес, които да формират в обучаваните трайни знания. Методите, активизиращи педагогическия процес все по-широко навлизат в обучението на специалистите по здравни грижи, а всички педагози се обединяват около мнението, че те развиват творческия потенциал, индивидуалното креативно мислене, стимулират търсене на нови нетрадиционни решения.

Case study е метод, широко застъпен в клиничното и практическо обучение на студентите по медицински специалности в САЩ, Канада, Австралия и Великобритания. Метод на проблемно-ситуационния анализ, който е основан на анализ и решение на индивидуални клинични случаи от сферата на бъдещата професия. Той е интерактивен метод за решаване на клинични проблеми на основата на теоретичните знания. Интерактивността осигурява на студента статут на пълноправно действащо лице в учебния процес. Той не получава готови знания – неговият опит служи за основен източник на учебно познание и функционира като

стимул за самостоятелно търсене на отговори и решения на проблеми и задачи от спектъра на теорията и практиката на конкретното професионално направление (Сербезова, И., Ц. Христова, 2016).

Комуникирането във виртуална среда представлява интересен обект за изследване от различни науки. Все още формализирането на термина виртуална комуникация не е финализирано. Университетските преподаватели активно използват електронната поща за осъществяване на комуникация със студентите. Обучаваните от отделните курсове на специалността използват електронни адреси. Изпращането на учебни материали от преподавателя до студентите по мейл е своеобразна неперсонализирана виртуална комуникация. Същевременно изпращането на материалите от студента към преподавателя е специфична персонализирана виртуална комуникация. Настъпва трансформация по отношение на ролята на преподавателя. Преподаването при използване на интернет и в частност на електронни платформи налага редица промени. Въздействието на преподавателя по време на дистанционното обучение не може да бъде уловено и усетено по начин, по който това става при директното общуване. Също така остава отворен въпросът за усещане за съобщност, невъзможността да се представят и покажат модели на поведение.

Направи се проучване при дистанционно преподаване на дисциплината „Акушерски и сестрински грижи при онкологично болни жени“. Тя е застъпена в учебния план на студентите акушерки в шести семестър на образователна степен бакалавър.

Цел: роля на метода на индивидуалния клиничен случай в процеса на он-лайн обучение.

Обект на проучване са 22 студентки акушерки.

Използвана е доброволна пряка анкета с отворени въпроси.

Анализ на данните:

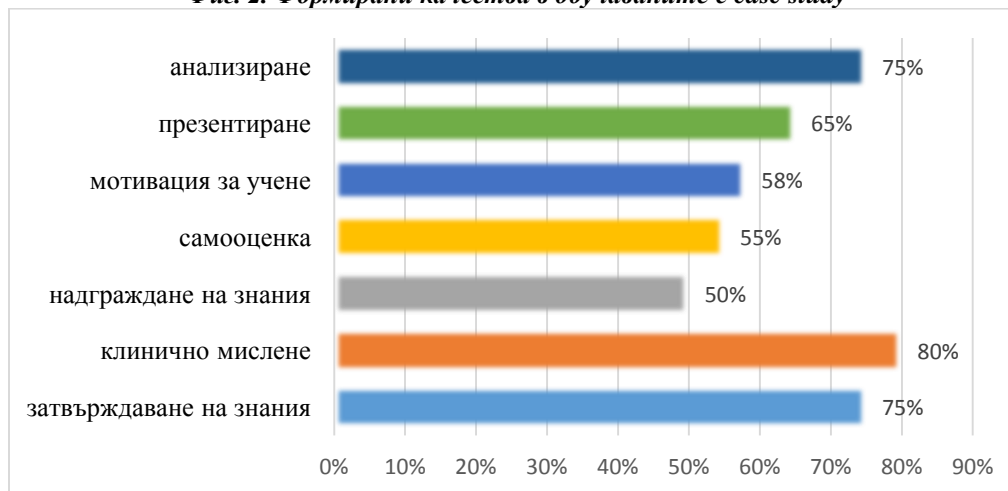
На студентите се предоставиха индивидуални клинични случаи по електронната поща. Моделираните ситуации са свързани с тематичните единици в дисциплината: преканцерози и карцином на вулва, влагалище, маточни тръби, маточна шийка, млечна жлеза; диагностични методи в онкогинекологичната практика. Представи се необходимата литература по темите. Задачата на студентите включва анализ на клиничния случай, откриване на проблеми, предлагане на необходимите акушерски здравни грижи. Обучаваните самостоятелно работят по различни ситуации (Христова, 2018). Следващият етап е съвместно обсъждане във виртуална класна стая. Всеки студент представя предложенията си за необходимите акушерски грижи и аргументира тезата си с налични теоретични знания. По някои от случаите възникват дебати, изказват се различни мнения на участниците в курса.

Възможно е студентите да направят коментар като изпратят въпроси чрез електронната поща. Те имат възможностите нееднократно да проучат теоретичната постановка от предоставените източници, да се концентрират върху проблемите на представения индивидуален клиничен случай, да потърсят и допълнителна информация. Това са възможности и право на избор и самоорганизация, които правят успешен метода в дистанционната форма на обучение.

В тази дидактическа форма, преподавателят насочва студентите сами да разкриват знания и ги трансформират в практическо приложение. Резултатът е и формиране на клинично мислене, оценка и самооценка на знанията.

Данните от анкетата са онагледени в следващата графика:

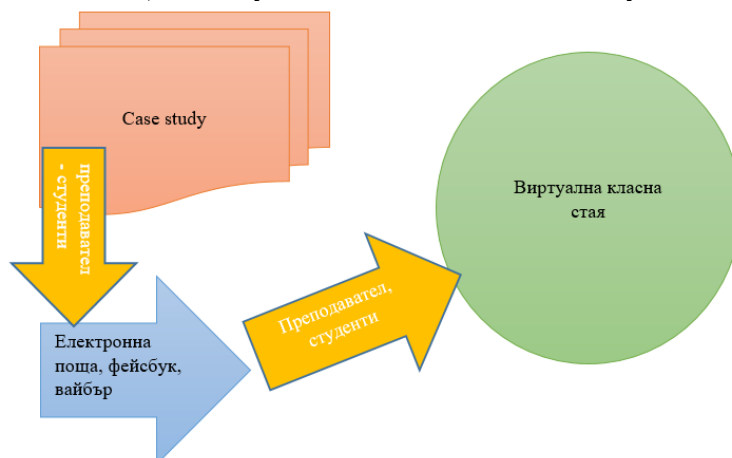
Фиг. 2. Формирани качества в обучаваните с case study

Респондентите съобщават, че с case study в дистанционна форма на обучение формират клинично мислене (80%), анализират и затвърждават придобитите знания (75%), умения за презентирание (65%), мотивация за учене (58%), самооценка (55%), надграждат знания (50%).

Предлага се модел за позициониране на метода на индивидуалния клиничен случай в дистанционното обучение:

Фиг. 3. Модел на дистанционно обучение с използване на индивидуални клинични случаи

Моделът е подходящ за дисциплините по акушерски грижи на студентите акушерки.

Електронното обучение изисква внимателно и подробно планиране на учебния процес и неговата организация, ясно становище за целите и задачите на обучение, подготовка на необходимите материали и възможност да се гарантира интерактивност на учащите и обратна връзка преподавател – обучаеми (Сербезова, И., Ц. Христова, Й. Луканова, 2019). В рамките на индивидуалното обучение материалите трябва да се конструират така, че да водят до формиране у студентите на възможности за самостоятелна творческа работа. Организирането на груповата работа трябва да се осъществява така, че да води до активен познавателен процес, да насочва към намиране и анализиране на различни източници на информация (Сербезова, 2018).

Специалистите по здравни грижи често са отговорни за повече пациенти и трябва да направят преценка за изпълнение на приоритетни здравни грижи и нужди. Те трябва да управляват процеси на конфликти, конфиденциалност на информация, колаборативност с други институции, управление на здравната грижа до подходящи нива на грижи. Обстоятелството, че акушерката се намира до леглото на пациента (болна, бременна, родилка, новородено) е в една повече или помалко проблемна ситуация, която изисква бързо и правилно решение (Христова, 2019). За успешното справяне със задачите на ежедневната клинична практика са необходими знания, умения и компетенции, изграждащи професионалния профил на бъдещите специалисти по здравни грижи.

Образователният процес при регулирана специалност Акушерка, протича в две еднакво значими сфери, среда на които се явява университетът – теоретично обучение и практическо клинично обучение. Клиничното обучение на студентите акушерки и медицински сестри притежава специфични особености и преимущества, използването на които води до формирането на професионални умения и компетенции.

С метода на индивидуалния клиничен случай в дистанционна форма на обучение не могат да бъдат цялостно формирани специфични професионални компетенции като: доброта, емпатия, съчувствие, хуманност. Възможна е виртуална връзка с пациенти, техни близки и членове на медицински екипи от различни клинични бази. Известно е, че професията на акушерката е комуникационна. Чрез правилната професионална комуникация се изгражда доверието във връзката на специалистите по здравни грижи с пациента, необходимо в процеса на профилактика и лечение (Тодорова, 2016).

Във виртуален контакт не може да бъдат формирани морално-етичните принципи на медицинската наука, нужен е личен контакт и комуникация с тях. Целта е да се формират интелектуални умения и въз основа на теоретичната подготовка да се получи информация, да се планира, да се извършва контрол, да се развиват умения за наблюдение и обработка на данните за ориентиране, за бърза реакция

Обучението на акушерките се осъществява чрез непрекъснато взаимодействие между теория и практика.

Основно преимущество на използвания метод е изграждане на клиничното мислене, което е необходимо за вземане на правилно решение при организиране на акушерските здравни грижи. В случай на грешка от

страна на бъдещия специалист, здравето на пациента е застрашено. В центъра на цялата професионална дейност на бъдещата акушерка е пациентът, който се нуждае от качествени здравни грижи и трябва правилно да бъде обгрижван. Но съществуват две предпоставки за неговото формиране: съчетаване на клиничната теория с клиничната практика.

Дидактическият процес при студентите акушерки е насочен към формиране на професионални компетенции, умения и навици. Той е изграден от няколко стъпки:

Първата стъпка е познавателната област, която обхваща теоретичните знания, като предмет на учебната дейност. Това ниво е свързано със способността на студентите да се ориентират, точно да дефинират и характеризират определен клас предмети и явления. Тази стъпка се осъществява чрез теоретичната подготовка на студентите, за да бъдат въведени в клиничната практика.

Втората стъпка е изграждането на психомоторно ниво – формиране на манипулативни умения и навици по образец в забавен темп, през предрутинно извършване под засилен контрол на съзнанието, водещо до автоматизъм, за да се стигне до следващата стъпка – ефективност на действието.

Последната стъпка (Преддипломен стаж) е формирането на професионални умения на студента, при която той, със своите знания, психомоторни умения, възприема необходимите етични принципи, правила и норми на професионално поведение и може да бъде допуснат до реалния пациент, и да се приеме, че по този начин е изградена възможността „Да направя” качествена здравна грижа (Сербезова, И., Ц. Христова, 2016).

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дидактическото взаимодействие организирано на базата на интерактивността практически въвлича всички участници в дейността по усвояване на познанието – те имат възможност да възприемат, да анализират и свободно да проявяват рефлексивно отношение спрямо предоставяната учебна информация.

Необходим е баланс и комбинативност между традиционната присъствена образователна парадигма и иновативните концепции и технологии в сферата на дистанционното обучение.

ЛИТЕРАТУРА

- Иванова, А., Атанасов, В., & Стойкова, В. (2017). *Ролята на иновационните образователни технологии и дидактически модели за адаптиране на образователната система към дигиталното поколение*. (А. Смрикаров, Ред.) Русе: Русенски университет. doi:ISBN 978 - 954 - 712 - 709 - 8
- Наредба. (ноември 2010 г.). Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалностите медицинска сестра и акушерка за образователно-квалификационна степен „бакалавър”, *изменение и допълнение с Постановление №257(95/2005)*. ДВ.
- Райчева, Н. (2011). Дистанционното обучение като педагогически факт: същност, структура, функциониране. *Списание на Софийски университет за електронно обучение*(2), стр. 1 - 19. ISBN 134 - 0086
- Сербезова, И. (2018). *Оптимизиране на обучението по здравни грижи чрез видеометоди*. Русе: МЕДИАТЕХ - Плевен. ISBN 978 - 619 - 142 - 4
- Сербезова, И., & Христова, Ц. (2016). Методът case study в обучението по клинична практика на студентите акушерки. *Известия, 6. СУ*, стр. 105 - 109
- Сербезова, И., Христова, Ц., & Луканова, Й. (2019). Електронното обучение във висшето образование по здравни грижи. *XXII International Scientific Conference THE POWER OF KNOWLEDGE. Vol. 34.2*, стр. 475 - 482. International Journal KNOWLEDGE, ISSN 2545 - 4439
- Тодорова, Т. (2016). Роля на комуникацията в управлението на конфликтните ситуации на работното място. *Здравни грижи (4)*, стр. 31 - 35, ISSN 1312 - 2592.
- Христова, Ц. (2018). *Индивидуални клинични случаи case study*. МЕДИАТЕХ - Плевен. ISBN 978 - 619 - 207 - 132 - 5
- Христова, Ц. (2018). Модел на дидактически процес в обучението на студентите акушерки с използване на индивидуални клинични случаи case study. *Известия, Съюз на учените - Русе, 4*, стр. 90 - 96. ISSN 1311 - 1078
- Христова, Ц. (2019). Преддипломният стаж на студентите акушерки за формиране на професионални компетенции. *Известия, Съюз на учените - Русе, 4*. ISSN 1311 - 1078